LUONTO JA YMPÄRISTÖ

Eläimiä ei saa mennä kahta metriä lähemmäs.
OPAS TAMARA CAMPAÑA GALLARDO

SATU LEHTONEN

Suuri osa saarten maisemasta on karua ja kuivaa. Kuvan puut ovat lehdettömiä siksi, että meneillään on kuiva kausi.

Omalaatuisten eläinten saaret lumoavat

Laajeneva asutus, vieraslajit ja turismi uhkaavat Galápagossaarten ainutlaatuista luontoa.

Suojelluilla alueilla saa liikkua vain oppaan seurassa. Tamara Campaña on syntyperäinen galápagoslainen ja tuntee eläimet ja kasvit kuin omat taskunsa. Luonto on lähellä myös saaren taajamissa.

GALÁPAGOSSAARET, ECUADOR (MT)

Veneemme lipuu vaimeasti puksuttavan moottorin työntämänä matalaan merenlahteen. Kello on vasta hiukan yli kuusi aamulla, mutta ketään ei nukuta. Tähän aikaan päivästä täällä näkee eläimiä parhaiten.

Pelikaanit heräilevät mangrovetiheikön oksilla. Lehmähaikaratkin ovat vielä yöpuulla – tai -puussa, kaikki satakunta yhdessä ja samassa.

Tähyämme silmä tarkkana tyyntä vedenpintaa. Kohta opas osoittaa oikealle.

Iso merikilpikonna lipuu hitaasti lähellä pintaa, samaa vauhtia veneen kanssa. Sen vierelle sukeltaa veneen alta toinen, vielä suurempi. Evämäiset etujalat kauhovat vettä kuin sulavat siivet. Näyttää kuin eläimet lentäisivät.

Vene kaartaa pieneen poukamaan, josta pitäisi löytyä nukkuvia haita. Tuolla näkyykin yksi, poikanen vielä.

Rauskuja näemme useita, isoja ja pieniä. Ne etenevät vedessä aavemaisesti lepattaen.

Veneen kuljettaja ohjaa meidät kohti läpipääsemättömän näköistä mangroveseinää. Lähempää katsottuna siihen avautuu ahdas aukko. Moottori nostetaan vedestä. Etenemme sauvoen ja oksista vetäen ja työntäen.

Täällä on vielä matalampaa ja vedessä vielä enemmän elämää: kymmeniä vesikilpikonnia, entistä isompia rauskuja – ja lopulta iso parvi haita. Niitä voisi melkein koskettaa, mutta ei tee mieli laittaa kättä veteen.

Aamun hiljaisuus ja rauhallisina lipuvat eläimet lumoavat, ja parin tunnin veneretki on ohi aivan liian pian.

Katsoa saa vaan ei koskea

Vuosia haaveiltu asia kultautuu usein mielessä niin ihmeelliseksi, että todellisuus on pettymys. Mutta ei Galápagoksella. Täällä on juuri niin hienoa kuin ajattelinkin.

Metriset merileguaanit loikoilevat laavakivillä yrmeinä ja ihmisistä tippaakaan piittaamatta. Niiden maalla elävät serkut, laavaleguaanit, sentään hiukan väistävät, jos ihminen tulee liian lähelle.

Uteliaat darwininpeipot pomppivat ihan viereen. Sinijalkasuulia, fregattilintuja ja flamingoita pääsee ihailemaan kauempaa.

Myöskään jättiläiskonnat eivät pelkää kaksijalkaisia. Niitä pääsisi vaikka koskettamaan – mutta se ei ole sallittua.

Oppaamme **Tamara Campaña Gallardo** muistuttaa, ettei eläimiä saa mennä kahta metriä lähemmäs.

Muutenkin säännöt ovat tiukat: oppaan seurasta ei saa livistää eikä polulta poiketa.

Ongelmia syntyy, kun merileijona röhnöttää keskellä polkua eikä suostu väistymään. Ensimmäisellä kerralla pääsemme kiertämään eläimen laavakivikkoa pitkin, mutta toisella kerralla polulta poikkeaminen johtaisi liskojen pesimäalueen tallaamiseen. On siis vain odotettava, että otus suostuu poistumaan.

97 prosenttia alasta suojeltua

Päiväntasaajalla sijaitsevat Galápagossaaret muistuttavat monin paikoin enemmän kuun maisemaa kuin trooppista paratiisia. Ylängöiltä sentään löytyy reheviäkin metsiä.

Vedenalainen maailma on sitäkin kirjavampi. Snorklatessa pääsee keskelle välkkyviä kalaparvia ja oudonnäköisten otusten tuijoteltavaksi.

Tuhannen kilometrin päässä mantereelta sijaitsevat vulkaaniset saaret saivat pitkään olla ihmiseltä rauhassa. Niille poikkesivat vain merenkulkijat, jotka pakkasivat saarilta mukaansa vettä, hedelmiä ja kilpikonnia.

Kilpikonna oli kätevä matkaeväs, sillä se säilyi jopa vuoden elossa ilman vettä ja ruokaa. Tämä julma tapa hävitti osan lajeista sukupuuttoon.

Lisätuhoa tekivät ihmisen tuomat eläinlajit, muun muassa vuohet, jotka söivät osan pikkusaarista putipuhtaiksi kasvillisuudesta. Ne koituivat esimerkiksi Pintan saaren kilpikonnien kohtaloksi.

Kukaan ei tiedä, miten kauan saarella viimeisenä sinnitellyt, sittemmin Lonely Georgeksi nimetty konna oli elänyt saarella ypöyksin.

Yksinäinen Yrjö siirrettiin Galápagoksen kansallispuiston tutkimusasemalle. Sitä yritettiin parittaa muita lajeja edustavien naaraskilpikonnien kanssa, mutta tuloksetta. Pintan rotu sammui kesäkuussa, kun Yrjö kuoli.

Nykyään 97 prosenttia saarten pinta-alasta on suojeltua. Turistit pääsevät joillekin alueille, kalastajat toisille.

Tiukimmin suojelluille saarille on pääsy vain tutkijoilla.

SATU LEHTONEN

Kilpikonnat ja liskot eivät pelkää ihmisiä, rapu sentään kipittää äkkiä turvaan kameran edestä.

GALÁPAGOSSAARET

Evoluutioteorian inspiroija

Galápagossaaret sijaitsevat päiväntasaajalla, tuhannen kilometrin päässä Etelä-Amerikan mantereesta. Ne kuuluvat Ecuadorille.
Saaret tunnetaan monista endeemisistä eli vain tällä alueella elävistä kasveista ja eläimistä. Ne tarjosivat Charles Darwinille perustan evoluutioteorian kehittämiselle.
Unesco lisäsi Galápagossaaret uhanalaisten maailmanperintökohteiden listalleen kesäkuussa 2007.
13 pääsaarta ja lukuisia pienempiä, joista osalla ei ole edes nimeä.
Viidellä saarista on asutusta. Asukkaita yhteensä noin 30 000.
Saaren herkkää luontoa uhkaavat vieraslajit (kasvit ja eläimet), asutuksen leviäminen ja turismin kasvu.
Vieraslajeja hävitetään aktiivisesti, saarille muuttoa rajoitetaan ja turismia hillitään. Jokainen saarille tuleva turisti joutuu maksamaan sadan dollarin kansallispuistomaksun.
Luonnossa saa liikkua vain valtuutetun oppaan kanssa ja merkityillä reiteillä.